

Izveštaj o radu Nezavisnog udruženja novinara Srbije u periodu maj 2016 – mart 2017.

U periodu između dve Skupštine NUNS-a, nastavljen je trend srozavanja i urušavanja medijske scene i položaja novinara i drugih medijskih radnika u Srbiji koji se danas bukvalno suočavaju se sa izazovima elementarnog preživljavanja.

Nasurot samozadovoljnoj vlasti, deklarativnom izjašnjanju o poštovanju temeljnih vrednosti demokratije zacrtanih i u proevropskoj agendi osnaženoj otvaranjem osam od ukupno 35 pregovaračkih poglavlja sa Evropskom unijom, unapređivanju medijskog zakonodavstva i normativnim garancijama slobode izražavanja, medijska scena u Srbiji danas je strogo kontrolisana. Novinari su podvrgnuti političkim, ekonomskim i drugim pritiscima, bedno plaćeni i skloni autocenzuri, a tabloidizacija dominira ne samo u medijskoj industriji i na političkoj sceni već i u drugim sferama društva. Najveći broj medija ne vrši svoj ključnu ulogu kontrolora vlasti i promotera javnog interesa, već pod funkcionišu kao oglasna tabla i bilteni za propagandu vlasti.

Odgovorni, objektivni i nezavisni mediji u Srbiji postaju izuzetak, kao i kritički odnos prema političkoj, ekonomskoj i kulturološkoj stvarnosti. U medijima ponestaje javnog, kritičkog dijaloga, veoma su retke televizijske i radio emisije kao i rubrike otvorene za različita mišljenja. Još su ređi istraživački pristupi na teme korupcije i organizovanog kriminala. Umesto svega toga građanima se nude najprizemnji tablodni rijaliti sadržaji i politička propaganda. Na delu je potpuna propagandna dominacija vladajuće elite nastale u sprezi lažne ideologije i sumnjivog kapitala.

U takvom društvenom ambijentu ugrožena je svaka kritička misao o davno započetim demokratskim procesima u Srbiji. Politički pritisci direktno se obračunavaju sa ionako retkim kritičkim sadržajima u medijima, vode se javne kampanje i hajke protiv političkih neistomišljenika, čak i protiv retkih nezavisnih državnih institucija koje ne rade po diktatima i volji vlasti.

Svakako najupečatljiviji udar na slobodu izražavanja i informisanja organizovan u drugoj polovini avgusta 2016. izložbom Srpske napredne stranke o medijskim sadržajima u Srbiji od 2014. do 2016. godine, pod nazivom "Necenzurisane laži". Izloženo je oko 2.500 naslovnih strana, izveštaja, vesti, komentara objavljenih u medijima u prethodne dve godine o aktuelnoj vlasti, a na osnovu kojih, kako su naveli organizatori izložbe, građani mogu da procene da li ima cenzure u Srbiji. Zajedničkim saopštenjem NUNS i NDNV su ocenili da izložba "Necenzurisane laži" predstavlja vrhunac cinizma SNS i vlasti, ali i da predstavlja dodatni pritisak na ionako krhku slobodu izražavanja u zemlji. Pored toga, izložba je samo potvrdila da vladajuća partija ne razume da je osnovna uloga medija da bude kontrolor vlasti i zaštitnik javnog interesa, a ne sredstvo za propagandu i reklamiranje političara.

U kom pravcu ide ta bahatost vladajuće oligarhije pokazuje i odluka da se na samom početku zvanične predizborne kampanje praktično suspenduje parlament, da Regulatorno telo za elektronske medije (REM) odustane da radi svoj posao – monitoring ponašanja medija u kampanji, da se udarna informativna emisija Javnog servisa produžava samo zato da bi u njega stale sve dnevne predizborne aktivnosti premijera, da se provladini mediji više bave degradacijom najozbiljnijih Vučićevih protivkandidata nego njihovim programima...

Na konferenciji o slobodi izražavanja „Speak Up 3“ održanoj 17. i 18. novembra 2016. predstavnici medijske zajednice, među kojima i predstavnici NUNS-a, još jednom su ukazali na velike probleme u prostoru slobode javnog informisanja, medijskog tržišta, diskriminacije i favorizovanja provladinih glasila, nepoštovanja zakonskih normi, netransparentnih kanala finansijskih intervencija države u medijskoj industriji i td.

I strani zvaničnici su govorili o sporim i nepotpunim medijskim reformama. Andris Kesteris iz Evropske komisije, glavni savetnik za civilno društvo i medije u Direktoratu za proširenje, podsetio je da se u Izveštaju EK konstatuje da u oblasti medija i slobode izražavanja u Srbiji u toku 2016. nije bilo mnogo napretka. Šef Misije OEBS u Srbiji ambasador Andrea Oricio poručio je da bi Vlada, civilno društvo i mediji morali da rade zajedno, vodeći računa o budućnosti zemlje, zaključujući da je ključno pitanje primene zakona.

Zanimljivo je da je i ministar kulture i informisanja Vladan Vukosavljević sa govornice podsetio da su sloboda govora i izražavanja osnovni principi svakog društva i da je radi njihovog jačanja „potrebno hrabro ući u nove medijske reforme“, te da se „ne sme okretati glava“ od pitanja jasnog definisanja javnog interesa i uloge države u tome, kao i transparentnosti vlasništva i zaštite medijskog pluralizma. On je rekao i da „Srbija tek treba da dostigne još veće standarde i da se dodatno približi nivou standarda koji postoje u najvećem broju zemalja EU“. Međutim, odmah nakon uvodnog izlaganja, ministar Vukosavljević je u razgovoru s novinarima ocenio da je zakonski okvir Srbije vrlo dobar i da ne vidi gde to država propušta da učini bilo šta potrebno za slobodu medija. Na pitanje novinara zašto država ne reaguje na slučajeve kada se u javnosti iznose optužbe da su pojedini novinari i mediji strani plaćenici, Vukosavljević je odgovorio da Ministarstvo kulture i informisanja neprestano poziva na kulturu javnog govora u medijima i na poštovanje zakona. „Ne može Ministarstvo biti odgovorno ako neki privatni medij vrši inkriminaciju. Te stvari se rešavaju na sudu po tužbama za klevetu. To su delikatne stvari“, rekao je ministar.

Povodom ocene izvestioca Evropskog parlamenta za Srbiju Dejvida Mekalistera da u Srbiji nije zadovoljavajuće stanje u pogledu slobode medija, Vukosavljević je uzvratio da bi takve ocene trebalo potkrepiti konkretnim slučajevima, inače se ulazi u domen "političke frazeologije". Time je ministar pokazao nerazumevanje za gotovo svakodnevna reagovanja i proteste novinarskih i medijskih udruženja zbog ugrožavanja slobode informisanja i izražavanja i bezbednosti novinara kao „konkretne“ i ozbiljne pokazatelje naše stvarnosti.

Ali ministar je, zapravo, reprizirao odnos koji prema ovoj temi koji veoma često demonstrira predsednik Vlade Srbije i lider vladajuće SNS. Primetno je bilo da u ekspozeu premijera Vučića, predstavljenom 9. avgusta 2016. javno informisanje nije apostrofirano kao jedna od ključnih tema Programa Vlade. Ipak, premijer je najavio nastavak medijskih reformi, sprovođenje medijske strategije „u celini“, završetak povlačenja države iz medija, nalaženje održivog modela finansiranja javnih servisa... Govoreći o medijskim slobodama, rekao je da je to „dragoceno u civilizacijskoj i demokratskoj tekovini“, te da su „uprkos svim različitim pričama o cenzuri, autocenzuri, mediji u Srbiji u potpunosti oslobođeni svake vrste pritiska... ali, nažalost, neretko i svake vrste odgovornosti“. Obećao je premijer da će se članovi Vlade „ponašati kao i do sada, ni na koji način ne vršeći pritiske“, i dodao da uprkos tome što je „doživeo ili preživeo i lično najveći broj besmislenih uvreda, kleveta, laži, neistina“ nikada nije tužio bilo koji medij „zato što je postupak predstavnika javne vlasti da trpe, ali naravno da imaju pravo da odgovore na to“.

Realnost u medijskoj industriji i javnom informisanju demantuje predsednika Vlade – nikada u novijoj istoriji mediji i novinari nisu bili u lošijoj poziciji. Medijski zakoni, dobrim delom usklađeni sa evropskim standardima, ne poštuju se u praksi tako da medijsko tržište ne funkcioniše a mediji su neposredno podređeni volji i (ne)milosti vlasti, političkih i ekonomskih centara moći.

Uprkos obećanju premijera o suzdržavanju od sudskih progona novinara i medija, jedna od njegovih najbližih saradnika, ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović, sredinom oktobra 2016, podneo je tužbu protiv glavnih urednica portala Peščanik - Svetlane Lukić i Svetlane Vuković i sociološkinje Vesne Pešić, zbog teksta objavljenog u tom onlajn mediju. Pre toga, sredinom juna, ministar Stefanović je tužio nedeljnik NIN.

Takođe, primetno je bilo da u izveštaju o rezultatima Vlade u prvih sto dana premijer Vučić nije ne pomenuo oblast javnog informisanja i medijske reforme najavljene u ekspozeu tri ipo meseca ranije: ni reči o "nalaženju održivog modela finansiranja javnih servisa", o sprovođenju medijske strategije „u celini“ (iako ona prestaje da važi krajem godine), o završetku povlačenja države iz medija...

Najvažnije političke odluke u sferi medija

Definitivna politička odluka o opstanku državne novinske agencije Tanjug još nije formalno objavljena ali je sasvim izvesno donesena, jer je više puta sasvim jasno nagoveštena, u čemu je posebno bio uporan ministar kulture i informisanja Vladan Vukosavljević: "U razumnom roku, od mesec ili dva mi ćemo zauzeti stav u vezi situacije s Tanjugom", najavio je Vukosavljević (18.10.2016.). Nepun mesec dana kasnije (14.11.2016.) na sednici skupštinskog Odbora za kulturu i informisanje ministar je rekao je da ne postoje evropski propisi po kojima država ne može da bude vlasnik novinske agencije i da je na Srbiji da proceni da li je u njenom interesu da ima agenciju, te da će konačan stav o sudbini „ugašenog“ Tanjuga biti poznat za oko mesec dana.

Ovaj nezavršeni posao Ministarstva nasledio je novi državni sekretar za medije Nino Brajović, koji je ubrzo po stupanju na dužnost (19.12.2016.) izjavio je da smatra da novom Medijskom strategijom treba rešiti „pitanje Tanjuga“, dodajući da bi država trebalo da zadrži "zlatnu akciju" u Tanjugu, a da se ostatak privatizuje. „Da to bude neko javno privatno partnerstvo, naravno na način koji ne bi nanosio štetu i ostalim dvema novinskim agencijama“, kazao je Brajović.

Državna novinska agencija Tanjug je odlukom Vlade prestala da postoji 31. oktobra 2015. ali je svejedno nastavila da radi, koristeći državni prostor i državnu opremu, kao i javni novac. Na sednici skupštinskog Odbora za kulturu i informisanje (14.11.2016.) rečeno je da je za Tanjug u devet meseci ove godine iz trezora isplaćeno 137 miliona dinara od raznih državnih organa i ustanova, među kojima su Grad Beograd, ali i Ministarstvo kulture.

Posledice najavljenog opstanka Tanjuga u državnom vlasništvu bi mogle biti višestruke:

- Svesno nesprovođenje Medijske strategije Republike Srbije 2011-2016;
- Kršenje Zakona o javnom informisanju (odredbe o privatizaciji medija i privatizaciji/gašenju novinske agencije Tanjug;
- Kršenje Odluke Vlade (03.11.2015.) o pravnim posledicama prestanka rada Javnog preduzeća Tanjug;
- Nastavljanje neloyalne konkurencije na tržištu novinskih agencija kojom se direktno ugrožava opstanak privatnih novinskih agencija FoNet i Beta.

REM - zavisni regulator

Regulatorno telo za elektronske medije – REM ne vrši svoju izuzetno važnu ulogu u skladu sa Zakonom o elektronskim medijima, bolje rečeno REM funkcioniše veoma selektivno i očigledno po političkim kriterijumima. Tako, REM i za najteže prekršaje TV emiterima sa nacionalnom pokrivenošću po pravilu izriče najblaže sankcije, najčešće opomenu, kao što je to više puta učinjeno za brojne prijave protiv TV Pink ili TV Hepi.

Regulatorno telo za elektronske medije (REM) po prvi put od svog postojanja (2003.) nije objavio monitoring rada emitera tokom parlamentarnih izbora. Stav NUNS-a je da je REM time indirektno priznao da je direktni saučesnik vlasti kada je reč o finansijskoj i političkoj zavisnosti javnih medijskih servisa ali i drugih, komercijalnih emitera u radiodifuznom prostoru. Između ostalog, u posmatranom periodu,

<http://www.nuns.rs/info/statements/28991/nuns-podneo-zalbu-povereniku-protiv-rem-a.html>

Takvi izveštaji, u zakonom propisanoj nadležnosti Regulatornog tela, izrađeni su za kampanje u svim parlamentarnim, predsedničkim i lokalnim izborima u Srbiji od 2003. godine. Ali, ne i za izbore održane 24. aprila 2016. godine. Zašto – pitanje je od javnog interesa, na koje REM do danas nije javno i jasno odgovorio.

<http://www.nuns.rs/info/statements/28696/nuns-i-birodi-zasto-kasni-izvestaj-o-radu-emitera-tokom-izborne-kampanje.html>

Navodno, REM u toku prošlogodišnjih izbora nije ni radio takav monitoring. “Obaveštavamo vas da ne posedujemo ‘Izveštaj o nadzoru nad radom emitera tokom predizborne i izborne kampanje za parlamentarne izbore održane 24. aprila 2016. godine’ iz kog razloga nismo u mogućnosti da vam označeni dokument stavimo na uvid”, navodi se u odgovoru Regulatornog tela za elektronske medije (REM) dostavljenom NUNS-u 2. decembra 2016.

<http://www.nuns.rs/info/statements/29566/-zasto-rem-nema-izvestaj-o-izornoj-kampanji-2016.html> Odgovor je usledio tek nakon naloga Poverenika za informacije od javnog značaja da REM dostavi Izveštaj koji je NUNS zatražio još 29. avgusta, a što je bio dužan da učini bez odlaganja, najkasnije u roku od 15 dana

<http://www.nuns.rs/info/statements/29498/poverenik-nalozio-rem-u-da-dostavi-informacije-nuns-u-.html>

Još veće zaprepašćenje i nezadovoljstvo medijske zajednice usledilo je zbog odluke REM da, navodno, zbog toga što nema odgovarajući softver neće raditi monitoring medijskog sadržaja tokom kampanje za predsedničke izbore, već da će nadzor vršiti po prijavama građana o uočenim nepravilnostima <https://www.cenzolovka.rs/drzava-i-mediji/rem-nece-pratiti-medije-tokom-kampanje-nemaju-parametre-za-softver/>. S obzirom da REM ima zakonom propisanu obavezu da prati ponašanje emitera u predizornoj kampanji, spornom odlukom Regulator se praktično odrekao svoje nadležnosti da po službenoj dužnosti nadzire očuvanje, zaštitu i razvoj slobode mišljenja i izražavanja u cilju zaštite interesa javnosti. Nisu pomogle ni javne kritike i osude takvog krajnje neodgovornog ponašanja REM koji je odlučio da ne vrši svoje izuzetno važne funkcije u oblasti elektronskih medija. NUNS i drugi akteri u medijskoj zajednici još ranije su ukazivali da je neskriveni partijski uticaj na način izbora članova REM direktno doprineo da to regulatorno telo radi pod političkim diktatima i na štetu javnog interesa.

U tom kontekstu, cinično zvuči javno upozorenje REM (3, mart 2017).

<http://www.rem.rs/sr/arhiva/vesti/2017/03/saopštenje-povodom-raspisivanja-izbora-za-predsednika-republike> za „sve pružaoce medijskih usluga koji imaju uređivačku odgovornost za izbor audio-vizuelnog sadržaja... da u toku predizborne kampanje svoje medijske usluge pružaju na način koji je propisan zakonom i podzakonskim aktima kojima je uređena oblast elektronskih medija, a posebno na činjenicu da su u odnosu na svoj programski sadržaj, u skladu sa svojom programskom koncepcijom, dužni da svim kandidatima obezbede zastupljenost bez diskriminacije u predizbornim programima...“. Apsurdno je da Regulator koji ne radi po zakonu poziva medije da se pridržavaju propisa.

Posledice takvog ponašanja REM su od ranije poznate. Monitoring koji su radile druge, nezavisne organizacije pokazuju o dominantnom medijskom favorizovanju vladajuće stranke (SNS) u redovnim i posebno u predizbornim programima. Prema minitoringu Novosadske novinarske škole <http://www.novinarska-skola.org.rs/sr/?p=4788>, tokom predizborne kampanje u aprilu 2016. najviše medija u Srbiji izveštavalo je pod političkim uticajem, a nije bilo debate i otvorenih javnih rasprava političkih protivnika. Ukupno u svim medijima ubedljivo najviše prostora imala je SNS, a daleko iza nje DS i SPS.

Monitoring organizacije Biro za društvena istraživanja – BIRODI <http://www.birodi.rs/wp-content/uploads/2016/07/Mediji-i-izbori-2016.pdf> takođe ukazuje na dominaciju vladajuće stranke i njenog predsednika u medijima tokom predizborne kampanje. “Od prvog dana monitoringa suočili smo se sa medijskom sveprisutnošću Aleksandra Vučića, i to znatno više u ulozi premijera, nego predsednika vladajuće stranke... Svakodnevno i višestruko pojavljivanje na ekranima omogućili su Vučiću da bude nedodirljivi suveren medijskog prostora”, navodi se u analizi BIRODI. Taj monitoring pokazuje da je Vučiću pripalo 28.112 sekundi (nekih 468 minuta) prisutnosti na televizijama sa nacionalnom pokrivenošću, što je znatno više od drugih partijskih takmaca kao što su Bojan Pajtić (tadašnji premijer Vojvodine i lider DS) sa 3.660 sekundi i Ivica Dačića (prvi potpredsednik Vlade Srbije i lider SPS) sa 3.256 sekundi.

Javni servisi po meri vlasti

O namerama vlasti prema medijskoj sektoru i javnom informisanju puno govori donošenje Zakona o izmeni Zakona o javnim medijskim servisima i sa njim povezanim Zakonom o izmeni Zakona o privremenom uređivanju načina naplate takse za javni medijski servis. Jedina svrha tih zakonskih izmena bila je da se budžetsko sufinansiranje Radio televizije Srbije i Radio televizije Vojvodine, ranije oročeno do 31. decembra 2016. produži za još dve godine – do 31. decembra 2018. godine.

Ovim izmenama zakona, gotovo neprimećenim u javnosti, potvrđeno je nesakrivanje strahovanja NUNS-a i nekih drugih organizacija u medijskoj zajednici da je cilj vladajuće partijske koalicije da produži ranije uspostavljenu finansijsku zavisnost javnih medijskih servisa čime je obezbeđen i politički uticaj na njihovu uređivačku politiku. Taj uticaj je posebno bio izražen tokom predizborne kampanje za parlamentarne izbore održane 24. aprila 2016. a nastavljen je, ništa manje očigledno, i za vreme predizborne kampanje za predsedničke izbore koji će se održati 2. aprila 2017. godine.

Koliko su i javni servisi izloženi direktnom političko-partijskom uticaju pokazuju i dešavanja na Radio-televiziji Vojvodine (RTV) gde se od maja 2016. do danas dogodio niz naglih kadrovskih promena, koji je zahvatio kompletnu upravu i uredništvo informativnog programa na pokrajinskom javnom servisu. Ove smene teško je tumačiti van političkog konteksta, budući da su se dogodile neposredno nakon parlamentarnih i pokrajinskih izbora, održanih 24. aprila 2016. Priroda ovih smena, ali i njihov odraz na kvalitet programa RTV-a pokrenuli su brojne diskusije, kritike i javne proteste. Dok su premijeri Srbije i AP Vojvodine Aleksandar Vučić i Igor Mirović izneli stav da su smene sprovedene u skladu sa zakonom i interesima pokrajinskog javnog servisa, zaposleni na RTV-u izneli su u otvorenom pismu dijametralno suprotnu tvrdnju, prema kojoj su smene bile političke prirode, neargumentovane i nepropisne. Njihove stavove podržali su brojni akteri medijske zajednice (NUNS, NDNV, ANEM, AOM...).

Smena urednika u RTV Vojvodina bila je tema zajedničkog sastanka predsednika NUNS-a Vukašina Obradovića i predsednika NDNV-a Nedima Sejdinovića sa šefom delegacije EU u Srbiji Majklom Devenportom, šefom misije OEBS-a Peterom Burkhartom i šefom misije Saveta Evrope Timom Kartrajtom. Obradović i Sejdinović su upoznali ambasadore sa zbivanjima u RTV Vojvodine i izrazili veliku zabrinutost zbog kadrovskih promena, načina na koji su smenjeni urednici i ozbiljnih posledica koje mogu nastati po program vojudjanskog javnog servisa. Predstavnici NUNS-a i NDNV-a su posebno ukazali na nedopustiv odnos vlasti prema javnim servisima koji moraju da služe interesima građana, a ne političkih stranaka.

Prema analizi Novosadske novinarske škole <http://www.novinarska-skola.org.rs/sr/wp-content/uploads/2016/10/FR5.pdf> kadrovske promene na RTV su se odvijale na nekoliko nivoa i u više faza. Sve je počelo sa ostavkom generalnog direktora Srđana Mihajlovića i smenom direktora programa Slobodana Arežine, nastavilo se ostavkom glavne i odgovorne urednice Prvog programa RTV Marjane Jović i smenama drugih urednika koji su o tome obavestavani telefonom. Zatim je novo rukovodstvo RTV odlučilo da ne produži ugovore sa 22 honorarna saradnika, koji su informaciju o tome takođe dobili telefonom. Četiri novinarke informativne redakcije koje su učestvovala u međuvremenu organizovanim protestima prebačene su na Radio Novi Sad. Usledila je i promena većine voditelja u dnevnim emisijama informativnog i kolažnog tipa. Promene u programskom smislu, usledile su ukidanjem TV emisija „Radar“, „Gruvanje“, „U nedostatku dokaza“ i „Prostor&ja“, kao i radio emisije „Alarm“. Pored toga, prekinuto je emitovanje serijala „Ljudi i svedočanstva“, a iz „Dnevnika“ je izbačeno uživo uključivanje u emisiju „Pravi ugao“. Prema istraživanju NNS, uredničke smene su najviše uticale na centralne informativne emisije „Dnevnik“ i „Vojvođanski dnevnik“.

Na politički motivisane promene na RTV, NUNS je samostalno ili zajedno sa drugim partnerima javno reagovao više puta, pa tako i krajem februara 2017. zbog nastavka „procesa koji ponižavaju i novinare, i novinarsku profesiju, i građane“ dok, s druge strane, „ova medijska kuća, ni posle deset meseci od raspisivanja konkursa, nema izabranog direktora programa i glavnog i odgovornog urednika“. <http://www.nuns.rs/info/statements/30243/nuns-i-ndnv-rtv-nastavlja-da-ponizava-novinare-i-gradjane.html>

Sudeći prema ključnim pokazateljima stanja na medijskoj sceni, prikupljenim u ovom izveštaju, nije teško zaključiti da su sloboda izražavanja i medijske slobode u Srbiji i dalje daleko od prelazne ocene. Ukazuje na to i Izveštaj Evropske komisije o napretku Srbije u 2015. godini. U protekloj godini, prema Izveštaju EK, Srbija u oblasti slobode izražavanja i medija nije postigla nikakav napredak. U Izveštaju se ukazuje i da su „pretnje i nasilje nad novinarima još uvek razlog za zabrinutost“, te da „opšte okruženje ne doprinosi punom ostvarivanju slobode izražavanja“. Pojedine krivične prijave su podnete, ali konačne presude su i dalje retke. Policijska zaštita pod kojom godinama živi nekoliko novinara i urednika ukazuje da i dalje nema opipljivih mera za uklanjanje razloga za takve bezbednosne mere, što predstavlja preteću poruku za sve medijske profesionalce i medije u Srbiji.

Evropska komisija sugeriše Srbiji da u 2016. godini treba da „stvori podsticajno okruženje u kome se neometano može ostvarivati sloboda izražavanja“, što znači da „treba reagovati i javno osuđivati pretnje, fizičke napade i slučajeve pozivanja na nasilje protiv novinara i blogera“. Pored toga, potrebno je završiti proces privatizacije

državnih medija, ojačati nezavisnost Regulatornog tela za elektronske medije, obezbediti odgovarajuće finansiranje javnog radiodifuznog servisa i njegovu uređivačku nezavisnost.

Naša realnost u tekućoj godini, međutim, ukazuje na trendove potpuno suprotne preporukama EU:

- * Novinari su i dalje kao glineni golubovi izloženi pritiscima, pretnjama i fizičkom nasilju
- * Regulatorno telo za elektronske medije ne radi svoj posao ili ga radi veoma selektivno
- * Ionako krhka nezavisnost javnih radiodifuznih servisa ugrožena je i finansijski i konceptijski

Novinari – dežurna meta nasilja i pritisaka

Uprkos zakonskim garancijama bezbednosti, novinari i drugi medijski profesionalci su u obavljanja svog posla izloženi visokim rizicima. NUNS je u toku 2016. godine evidentirao 69 slučajeva fizičkih i verbalnih napada, pretnji i pritisaka. Posebno onespokojava činjenica da još nisu otkriveni vinovnici divljačkih napada na novinare Davora Pašalića (jul 2014.) i Ivana Ninića (avgust 2015.).

Javno omalovažavanje i vređanje novinara u čemu, neretko, učestvuju i najviši funkcioneri izvršne vlasti, ali i mediji koji ne skrivaju bliskost s vlastima je učestalije u odnosu na 2015.

Čak 753 nerešenih parničnih predmeta u vezi sa objavljenim informacijama u medijima i dalje ne uliva poverenje u efikasnost sudstva, a sudska praksa u medijskim slučajevima je i dalje neujednačena.

Broj kršenja Etičkog kodeksa novinara je u 2016. godini za 1.000 premašio broj iz prethodne godine.

U nastavku ovog izveštaja navedeni su samo najizrazitiji slučajevi fizičkih i verbalnih napada i ekonomskih i političkih pritisaka na novinare i medije u periodu između dve redovne godišnje skupštine NUNS-a.

05.06.2016. Novi Upravni odbor Javnog servisa RTV smenio je Slobodana Arežinu sa mesta programskog direktora sa obrazloženjem da je utvrđen "pad gledanosti televizijskog programa". NUNS i NDNV su javno reagovali na ovakvu odluku i obrazloženje, podsetivši da u ocenjivanju rada javnog servisa gledanost ne sme da bude jedini, čak ni dominantan kriterijum. Za razliku od komercijalnih televizija, kvalitet javnog servisa se ocenjuje po nivou profesionalizma i ostvarivanju javnog interesa u informisanju građana. Prema Zakonu o javnim medijskim servisima (čl. 23 st. 1. tač. 9) predlaganje Upravnom odboru imenovanja i razrešenja direktora programa je u isključivj nadležnosti generalnog direktora Javnog servisa. Takođe, prema Statutu RTV (čl. 36), na koji se Upravni odbor pozvao u zaglavljju svoje odluke o smeni Arežine, precizirano je da Upravni odbor razrešava direktora programa pre isteka vremena na koje je imenovan, na predlog generalnog direktora. Podaci kojima raspolaže NUNS govore da ovaj uslov nije ispunjen, odnosno da generalni direktor nije predložio razrešenje Arežine. Uostalom, ni u samoj odluci o razrešenju ne spominje se predlog generalnog direktora. Statutom RTV-a propisano da je i odluku o razrešenju direktora programa Upravni odbor donosi dvotrećinskom većinom glasova ukupnog broja članova, a u samoj odluci se ne vidi da li je doneta na takav način. Odluka nema ni pouku o pravnom leku. Zbog svega toga, NUNS i NDNV su izrazili ozbiljnu sumnju u stručnost i političku nepristrasnost članova novog Upravnog odbora, izabranih u periodu dok je REM koji ih je imenovao radio u okrnjenom sastavu, bez predstavnika AP Vojvodine i NVO sektora. Slobodan Arežina je zbog nezakonitog razrešenja podneo tužbu protiv RTV. Sudski postupak je u toku.

06.06.2016. NUNS je pozvao nadležne organe, pre svega tužilaštvo, da preduzme zakonom predviđene mere i zaštite Stevana Dojčinovića, jer smatra da je veoma opasna izjava Milorada Vučelića i da se ovakvim izjavama direktno ugrožena njegova fizička bezbednost. Nekadašnji direktor RTS Milorad Vučelić, u izjavi tabloidu Informer, proglasio je urednika portala KRIK Stevana Dojčinovića za "stranog okupatorskog plaćenika" čiji je "zadatak da izazove rat na Balkanu". Mreža za istraživanje organizovanog kriminala i korupcije KRIK je, inače, jedna od stalnih meta provladinih medija kao što su Informer i TV Pink.

13.06.2016. NUNS je javno ocenio da je napad ministra unutrašnjih poslova Nebojše Stefanovića na redakciju TV N1 neprimeren javnoj komunikaciji i apelovao na vlasti da - zarad smirivanja tenzija u društvu - hitno prekinu sa takvom praksom i omoguće normalno funkcionisanje svih medija, bez obzira na to kome se i zbog čega njihovo izveštavanje ne dopada. Ministar Stefanović oglasio se putem društvene mreže twitter, povodom teksta koji je objavila N1 pod naslovom "Kakvi su efekti balkanskog građanskog proleća". Stefanović je na twiteru komentarisao navodne namere ove televizije. "Vidim da američki N1 priziva na balkansko proleće u Srbiji. Malo im je bilo arapsko", napisao je Stefanović. U sledećem titu, ministar policije navodi da se iz konstatacija koje je iznela N1 može postaviti logično pitanje: "Ili bi to oni da Vučić završi kao Gadafi?"

15.07.2016. Rukovodstvo Mađar soa je krenulo u uklanjanje politički nepodobnih novinara i urednika iz redakcije tog dnevnog lista na mađarskom jeziku. Navodeći racionalizaciju poslovanja kao razlog, rukovodstvo Mađar soa je odlučilo da smanji broj zaposlenih u svojim redakcijama u Subotici i Senti, a da istovremeno poveća novosadsku redakciju, pa je na adrese osmoro zaposlenih stigao poziv za izjašnjavanje o tome da li prihvataju da svakodnevno

putuju na relaciji Subotica-Noví Sad ili Senta-Noví Sad. Poziv je upućen na adrese petoro zaposlenih iz Subotice i troje iz Sente, a u pitanju su novinari i urednici koji su u više navrata javno protestovali zbog političkih pritisaka na uređivačku politiku lista koji sprovode Savez vojvođanskih Mađara i Nacionalni savet mađarske nacionalne zajednice. NDNV je javno reagovalo i ocenilo da taj postupak predstavlja ugrožavanje profesionalnih sloboda i prava novinara.

29.07.2016. Novinarima Radio televizije Novi Pazar je uskraćeno je da informišu o poseti predsedavajućeg Predsedništva Bosne i Hercegovine Bakira Izetbegovića, koji je boravio u Novom Pazaru gde je prisustvovao sednici Bošnjačkog nacionalnog saveta i obeležavanju 26 godina od osnivanja Stranke demokratske akcije (SDA) Sandžaka. Iako su uredno poslali zahtev za akreditaciju novinarima RTV Novi Pazar saopšteno je da nisu dobili akreditaciju jer je "isključivo informativna služba SDA odlučivala o tome ko će biti akreditovan za praćenje događaja". I u Bošnjačkom nacionalnom savetu kojim predsedava Sulejman Ugljanin ekipi RTV Novi Pazar nije dozvoljeno da prati sastanak sa predsedavajućim Predsedništva Bosne i Hercegovine Bakirom Izetbegovićem.

30.07.2016. NUNS je izrazio javnu podršku novinarima i drugim medijskim radnicima lista Sport i pozvao nadležne institucije da hitno reaguju zbog brutalnog obespravljivanja zaposlenih u tom dnevniku. Novinari Sporta stupili su u štrajk nakon što je dvoje njihovih kolega dobilo otkaze. U znak solidarnosti sa otpuštenim kolegama zaposleni su se zatvorili u prostorije redakcije. Samo dan kasnije, vlasnik lista Saša Mirković izjavio je da je "nekoliko zaposlenih u redakciji Sport" odbilo da izvršava svoju radnu obavezu i upozorio da je to teška povreda radne discipline. Dodaje da su udaljeni sa svojih radnih mesta i da će otkaze ugovora o radu dobiti njih osmoro. 04.08. Sindikat zaposlenih u Sportu saopštio je da su novinarima Sporta, koji štrajkuju, uručena upozorenja pred otkaz, te da su odbili da ih prime jer su "nepismena".

17.08.2016. Promovisana je izložba Srpske napredne stranke o medijskim sadržajima u Srbiji od 2014. do 2016. godine, pod nazivom "Necenzurisane laži", na kojoj je izloženo oko 2.500 naslovnih strana, izveštaja, vesti, komentara u medijima. Na izložbi su prikazani kritički i negativni medijski sadržaji objavljeni u prethodne dve godine o aktuelnoj vlasti, a na osnovu kojih, kako su naveli organizatori izložbe, građani mogu da procene da li ima cenzure u Srbiji. Zajedničkim saopštenjem NUNS i NDNV su ocenili da izložba "Necenzurisane laži" predstavlja vrhunac cinizma Srpske napredne stranke, odnosno predstavnika vlasti, ali i da predstavlja dodatni pritisak na ionako krhku slobodu izražavanja u zemlji. Pored toga što predstavlja pritisak na slobodu izražavanja, izložba je i dokaz da vladajuća partija ne razume da je osnovna uloga medija da bude kontrolor vlasti i zaštitnik javnog interesa, a ne sredstvo za propagandu i reklamiranje političara.

22.08.2016. NUNS je javno ocenio kao krajnje neprimeren način na koji je predsednik Vlade Srbije Aleksandar Vučić govorio o novinarima Radio-televizije Srbije na pres konferenciji i pozvao premijera i da u javnoj komunikaciji pokaže viši stepen odgovornosti za kulturu govora. Premijer Vučić je tokom konferencije za novinare u Vladi Srbije kritikovao rad javnog sektora, navodeći da bi građani trebalo da znaju koliko je novca javni medijski servis potrošio na slanje velike ekipe koja je pratila Olimpijske igre. On je rekao da "o nekima na javnom servisu me je sramota i da govorim. Svi građani ih plaćaju da bi oni širili mržnju prema pojedincima ili vladi samo zato što ne mislimo kao oni. Ja na RTS ne idem već 4 do 5 meseci i neću ni da idem. Vodite politiku kakvu hoćete, osim što nam uzimate stalno sve više para".

08.09.2016. Pritisak na novinare Balkanske istraživačke mreže (BIRNS) izvršio je ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović, gostujući u jutarnjem programu na RTS-u povodom prisustva komesara za proširenje EU Johanesa Hana sednici Vlade Srbije. Ministar Stefanović je tada izjavio: „Ja bih voleo da čujem odgovore vezano za to da Evropa finansira medijske kuće i institucije koje plasiraju laži o Srbiji, poput one o Zapadnoj Tamnavi koju je plasirao BIRN, pa je kasnije demantovala Svetska banka.“

10.09.2016. Pritiske na novinara BIRN-a Slobodana Georgieva na više načina izvršio je provladin tabloid Informer. Prvo, komentaron lista: „Slobodan Georgiev, urednik Balkanske istraživačke mreže, koga milionskim donacijama pomažu zapadne ambasade i Evropska unija, proglasio je Srbiju, verovali ili ne, za fašističku tvorevinu!?!“. U istom tekstu, funkcioner SNS-a Zoran Babić je komentarisao za Informer: „Ovo je vrhunac beščasća i mržnje! Pozivam nadležne pravosudne i medicinske organe da reaguju.“ Istog dana glavni urednik Informera Dragan J. Vučićević, u jutarnjem programu na televiziji Pink izjavio je da Evropska unija finansira ogromnim parama novinara BIRN-a Slobodana Georgijeva, kako bi „on pisao to što piše... Ali je danas gotovo nezabeleženo u štampanim medijima i postoji samo u Informeru. Dakle jedino mi pišemo o tome da je Slobodan Georgijev miljenik Evropske unije, glavni urednik BIRN-a ili šta već, napisao da je Srbija fašistička tvorevina.“

14.10.2016. Ministar unutrašnjih poslova Nebojša Stefanović podneo je tužbu protiv sociološkinje Vesne Pešić i glavnih urednica portala Peščanik - Svetlane Lukić i Svetlane Vuković, kojom traži 200.000 dinara na ime povrede časti i ugleda. Stefanović je tužbu podneo zbog kolumne Vesne Pešić objavljene 14. maja u Peščaniku pod naslovom "Dosoljavanje". Tužba je podneta zbog komentara Vesna Pešić piše da je "jedino glupost ministra policije Nebojše Stefanovića nenadmašna i nepredvidiva" i da "do sada nismo otkrili zašto je baš njemu dodeljena uloga da ispadne najgluplji".

Praksa Evropskog suda za ljudska prava, kroz slučaj Thorgeirson protiv Islanda i u nekim drugim sličnim slučajevima, pokazuje kako u demokratskim društvima treba tretirati slobodu izražavanja. Povodom slučaja iz 1983. u kojem je Thorgeirson, književnik i građanin Islanda bio optužen i konačno osuđen da plati novčanu kaznu zbog pisanja o policiji, Evropski sud presudio da je država osudom povredila ljudsko pravo Thorgeirsona iz čl. 10. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Obrazloženje iz presude: „Sud podseća da sloboda izražavanja predstavlja jedan od temelja demokratskog društva; na osnovu § 2. člana 10 (čl. 10-2) sloboda izražavanja obuhvata ne samo `informacije` ili `ideje` koje se prihvataju sa odobravanjem ili koje se ne smatraju uvredljivim, ili koje su neutralne, već isto tako i one koje povređuju, šokiraju ili uznemiravaju. Sloboda izražavanja, onako kako je uređena u članu 10. jeste predmet brojnih ograničenja, ali ona se moraju usko tumačiti, a neophodnost svakog ograničenja mora biti uverljivo utvrđena... Iako štampa ne sme prekoračivati ograničenja, postavljena između ostalog i radi `zaštite ugleda drugih`, njena uloga je da prenosi informacije i ideje od javnog interesa. I ne samo da štampa ima zadatak prenošenja informacija i ideja: javnost, takođe, ima pravo da ih prima. Kada bi bilo drukčije, štampa ne bila sposobna da odigra svoju vitalnu ulogu `javnog čuvara` (v. § 63. presude). Takav stav Evropskog suda potvrđen je i kasnije drugim presudama.

18.10.2016. Novinarska i medijska udruženja (NUNS, UNS, NDNV, ANEM i LP) javno su izrazili podršku i solidarnost sa Jovicom Vasićem, novinarom niških Narodnih novina koji danima štrajkuje glađu u centru Niša. „Odlučio se na ovaj očajnički potez kako zbog teških uslova rada kojima je godinama bio izložen, tako i zbog nereagovanja nadležnih državnih institucija”, navela su udruženja ukazujući da „Jovica Vasić ne traži ništa za sebe. Traži da se poštuje zakon, da se poštuju novinari, da se poštuju ljudi”. Sutradan, predstavnici reprezentativnih novinarskih i medijskih su u Nišu lično izrazili podršku sa kolegom i apelovali da prekine štrajk glađu koji mu je ozbilno ugrozio zdravlje. Udruženja su podnela prijave inspekciji rada i od Ministarstva za rad i socijalnu politiku zatražila da se hitno ispita slučaj niških Narodnih novina, kao i drugi slučajevi ugrožavanja radnih prava novinara i novinarki u Srbiji.

28.10.2016. NUNS i NDNV su javno reagovali i pozvali Tužilaštvo i MUP da hitno istraže i utvrde identitete lica koja su pratila i snimala novinarku Centra za istraživačko novinarstvo (CINS). Novinarska udruženja su, takođe, pozvala i najviše državne funkcionere da jasno i glasno osude napade i pritiske na medije i medijske radnike, i založe se za efikasniju zaštitu medijskih sloboda i novinarske profesije. Prethodnih nekoliko dana nepoznate osobe su u više navrata pratile i fotografisale novinarku CINS-a na ulazu u zgradu redakcije i drugim javnim mestima. Prvo osnovno javno tužilaštvo u Beogradu, reagujući na krivičnu prijavu Centra za istraživačko novinarstvo protiv NN lica, pokrenulo je predistražni postupak i naložilo policiji da ceo slučaj ispita.

01.11.2016. NUNS je javno protestovao zbog izjave ministra za rad, zapošljavanje, boračka i socijalna pitanja Aleksandra Vulina, koji je u emisiji „Upitnik” na RTS rekao: „U zemlji u kojoj je ubijen premijer, istog sekunda kada dobijete vest da je pokušao atentat na nekog drugog premijera, možete po imenu i prezimenu da pogodite da će neki Georgiev, Mašić ili neki drugi reći da je to smešno, da je laž”. NUNS je ocenio da se takvom izjavom ministara kriminalizuju novinari Slobodan Georgiev i Dušan Mašić čime se nastavlja sa stvaranjem veoma opasne atmosfere u društvu koja može imati nesagledive posledice po bezbednost novinara i drugih medijskih profesionalaca.

15.11.2016. Koalicija novinarskih i medijskih udruženja (NUNS, UNS, NDNV, ANEM i Lokal pres) javno je zatražila „od policije i tužilaštva Zaječara da pokrenu istragu povodom odvrtnja zavrtanja na točkovima automobila novinara i vlasnika produkcije Za media Dušana Vojvodića i utvrde ima li ovaj incident veze sa novinarskim poslom koji obavlja”. Vojvodić je sa kolegom Dejanom Todorovićem iz Zaječara u automobile na putu Sokobanji ustanovio da su olabavljeni brezoni na prednjem i zadnjem desnom točku”. On smatra da je diverzija na točkovima automobila posledica posla kojim se bavi, jer je „kroz svoj istraživački i novinarski rad ukazivao na mnogobrojne zloupotrebe i malverzacije u Gradskoj upravi u Zaječaru, ali i na uništavanje arterskih česmi u ovom gradu i zagađivanje arterske vode od strane hotela Srbija Tis”.

21.11.2016. NUNS je javno pozvao Tužilaštvo i policiju Novog Pazara „da najhitnije identifikuju i kazne autore pretećih poruka novinarki Sajmi Redžependić”. Novopazarsko Udruženje „Zajedno” obavestilo je NUNS da je aktivistkinja te organizacije civilnog društva, inače novinarka Radio televizije Novi Pazar Sajma Redžependić poslednjih dana meta „osudi uz pretnje smrću, njoj, njenoj porodici, njenom detetu (bebi od 10 meseci)”. Uvrede i preteće poruke su usledile nakon što je Redžependić na svom fejsbuk profilu objavila „ispovest žena, samohranih majki, koje su doživele neprijatnost i verbalni nasrtaj sa uposlenicima u Islamskoj zajednici u Srbiji”. Kada je status sa FB profila novinarku preneo portal Glas Pazara usledile su osude i pretnje novinarki, koje nisu prestale ni posle brisanja objave sa stranice portala Glas Pazara.

30.11.2016. NUNS je javno „pozvao sudske organe da ne podležu pritiscima i da u slučaju tužbe ministra unutrašnjih poslova Nebojše Stefanovića protiv nedeljnika NIN presudi na osnovu zakona, ne obazirući se na skup podrške koju su pred zgradom suda organizovale ministrove pristalice.” Ocenivši „da mitingaški intonirana podrška tužiocu - ministru policije i članu rukovodstva vladajuće stranke - može da se tumači i kao novi oblik pritiska na slobodu medija, ali i na sud, pogotovo ako se ima u vidu da su na skupu učestvovali i pojedini visoki funkcioneri vladajućeg bloka”, NUNS je podsetio da je premijer Aleksandar Vučić, u svom ekspozou 9. avgusta, obećao da „ni na koji način” neće vršiti pritiske na medije”.

30.12.2016. NUNS i ostale članice Medijske koalicije (UNS; ANEM, NDNV i LP) javno su protestovale zbog novog masovnog otpuštanja medijskih radnika u kompaniji Ringier, jednom od najvećih izdavača štampe u Srbiji. "Umesto novogodišnjih čestitki, bez jasnih razloga i kriterijuma otkaze je dobilo više od petnaest novinara i drugih medijskih radnika u redakcijama dnevnih listova Blic i Alo koji su u vlasništvu kompanije Ringier Axel Springer Srbija", navedeno je u protestu uz napomenu da su "među otpuštenima i najiskusniji novinari koji su u Blicu radili i po 15 godina, a kojima je do penzije preostalo tek nekoliko godina". Otkazi su uručivani po automatizmu i bez prethodnih razgovora sa zaposlenima, u skladu sa dobrim poslovnim običajima i principima socijalnog dijaloga jer je u kompaniji Ringier Axel Springer Srbija zabranjeno bilo kakvo sindikalno organizovanje, tako da zaposlene nema ko da zaštiti ili makar pouči o njihovim radnim pravima.

05.01.2017. U zajedničkom saopštenju NUNS, UNS, NDNV, ANEM, LP, Asocijacija medija i Fondacija "Slavko Ćuruvija" zajedno su javno podržali redakciju nedeljnika NIN povodom presude po tužbi ministra policije. "Obaveza da državni funkcioneri trpe javnu kritiku nije propisana sa ciljem da se ograniči njihov rad, već da se proširi prostor za slobodu javne reči i javni dijalog. Presuda Višeg suda u Beogradu predstavlja zabrinjavajuću poruku medijima šta može da im se dogodi ako negativno pišu o državnim funkcionerima. Zaprepašćeni smo tvrdnjom sudije Slobodana Keranovića da novinarski stav o političkoj odgovornosti jednog ministra u Vladi Srbije spada u "nedopuštene", "neistinite" i "nedozvoljene informacije". Zabrinuti smo za slobodu izražavanja u Srbiji ako se oštra kritika rada ministra, obrazložena u rečenicama u kojim novinarka Sandra Petrušić pravi jasnu razliku između izričitih tvrdnji i pretpostavki, na sudu proglašava za "nedozvoljenu informaciju". Kako novinaru može biti "nedozvoljeno" ono što mu je posao: da prikuplja informacije i da na osnovu prikupljene građe sugeriše moguće zaključke? Smatramo veoma zbunjujućim i kontradiktornim to što sudija Keranović u presudi priznaje da sud "nije mogao, a nije bio ni nadležan da utvrđuje ko su organizatori događaja u Hercegovačkoj ulici", ali ipak dodaje da je isti sud "svakako utvrdio da su neistinite informacije da je tužilac (odnosno Nebojša Stefanović) bio organizator, učesnik i pomagač" rušenja u Hercegovačkoj ulici. Veoma smo radoznali kako će se o tako eksplicitnoj prezumpciji nevinosti ministra izjasniti Apelacioni sud koji će o ovoj presudi odlučivati u drugostepenom postupku, po žalbi NIN-a. Je li tužilaštvo koje vodi istragu obavešteno o izričitom stavu sudije, i hoće li taj stav uticati na istragu?", navedeno je u zajedničkom javnom saopštenju reprezentativnih novinarskih i medijskih udruženja.

09.01.2017. NUNS i NDNV su izrazili "zadovoljstvo zbog toga što veliki broj lokalnih samouprava ubrzano raspisuje konkurse za medijske projekte, ali i upozoravaju da novac građana mora da bude usmeren ka najkvalitetnijim medijskim projektima, a nikako za predizbornu, odnosno stranačku propagandu." Dva udruženja su pozvala organe upravljanja koji raspisuju medijske konkurse "da čitav proces sprovedu striktno se pridržavajući zakonskih i podzakonskih odredbi, a da u komisiju za procenu vrednosti projekata imenuju odista nezavisne i stručne medijske radnike koje su predložila relevantna novinarska i medijska udruženja, a ne osobe bez integriteta koji će samo sprovoditi prethodno donete odluke, kao što je to nažalost u prethodnom periodu često bio slučaj."

26.01.2017. NUNS i NDNV su javno osudili uvredljivu komunikaciju premijera sa medijima. Dva udruženja su najoštrije protestovala "zbog veoma nekorektnog odnosa premijera Aleksandra Vučića prema televiziji N1" i ukazala da je "krajnje neodgovorno i opasno to što predsednik Vlade promovise uvredljiv način komuniciranja izvršne vlasti sa novinarima i medijima." Predsednik Vlade Srbije je dan ranije u Indiji, na pitanje novinara N1 u vezi sa fotografijom ministra zdravlja Zlatibora Lončara sa šefom kriminalne organizacije, javno je i bez ijednog argumenta izneo niz uvreda o toj medijskoj kući. "Time je gospodin Vučić još jednom pokazao da ne razume i ne uvažava ulogu i značaj javnog informisanja i novinarske profesije", ocenili su NUNS i NDNV.

08.02.2017. NUNS u okviru Koalicije novinarskih i medijskih udruženja u zajedničkom saopštenju ukazao je "da loša sudska praksa i neprecizna zakonska rešenja ugrožavaju opstanak medija, koji i inače rade u veoma nepovoljnom ekonomskom okruženju. Koalicija je čvrsto privržena poštovanju autorskih prava i intelektualne svojine, ali mora da primeti da se proteklih godina stvorio opasan biznis-model, odnosno da pojedini fotografi i advokatske kancelarije, koristeći lošu sudska praksu i nedovršene zakone, ostvaruju ogromne profite, pritom ugrožavajući opstanak medija i medijski pluralizam. Koalicija će se zvanično obratiti nadležnim sudovima zahtevajući izmenu sudske prakse, i pozvaće se na eksperte za autorska prava koji tvrde da fotoreporter moraju da imaju zaštitu, ali da ona ne sme da bude prekomerna i da guši slobodu izražavanja."

11.03.2017. NUNS i NDNV javno su saopštili da "sa velikom zabrinutošću prate izveštavanje medija u izbornoj kampanji i konstatuju da je medijska scena dramatično loša, i to sa tendencijom pogoršanja. Značajna većina medija nažalost svakodnevno krši novinarski kodeks, ali i zakone ove zemlje, pristrasno izveštavaju, šireći strah i paniku, bivajući alatka u rukama vlasti za difamiranje političkih suparnika, pa i poziv na linč. Takvim izveštavanjem, mediji na sebe preuzimaju veliku odgovornost za moguće društvene turbulencije koje ovakav način izveštavanja i ophođenja prema profesiji i stvarnosti mogu da prouzrokuju. NUNS i NDNV sa velikim žaljenjem konstatuju da u ovom trenutku ne postoji niti jedan efikasan mehanizam za sprečavanje zloupotrebe medija i poboljšanje medijske scene, upravo zbog toga što su država i njena tela generatori problema."

14.03.2017. NUNS i NDNV su javno reagovali zbog skandalozne sudske presude protiv novinara Stefana Cvetkovića iz Bele Crkve. NUNS i NDNV su ocenili "da su presude Osnovnog suda u Vršcu, tačnije sudije Cvete

Kajević Grubišić, kojima je novinar Cvetković osuđen na ukupno 2 godine i 3 meseca zatvora i na novčanu kaznu od 2,15 miliona dinara – u potpunosti skandalozne i da moraju da budu poništene na višim sudskim instancama”. Dva udruženja su pozvala “nadležna pravosudna tela procene da li je sudija koja je donela ovakve presude uopšte kompetentna da obavlja sudijsku dužnost.... Dodatno nas zabrinjava činjenica da su ove presude donete na osnovu privatnih krivičnih prijava funkcionera Srpske napredne stranke u Vršcu, i to koordinatora SNS-a za južni Banat Branka Malovića, predsednika opštine Alibunar Predraga Belića, kao i funkcionera SNS-a Dejana Simeunovića, što može biti znak da je sud poslužio sam kao sredstvo obračuna sa nepodobnim novinarom. Presude predstavljaju primer dubokog nerazumevanja međunarodnih i domaćih standarda slobode izražavanja i slobode medija, izazivajući ozbiljnu sumnju u Ustavom garantovanu nezavisnost sudova.”

Projektno sufinansiranje medija

U prva dva meseca 2017. neočekivano je usledila „eksplozija“ konkursa lokalnih samouprava (opština i gradova): objavljeno je više od 75 javnih poziva za sufinansiranje medijskih projekata što je približno dvostruko više nego u istom periodu 2016. godine.

Ova neverovatna ažurnost lokalnih samouprava bila bi svakako pozitivna da očigledno nije povezana sa činjenicom da sledi predizborna kampanja za izbore novog predsednika RS koji će se održati početkom aprila. Na to ukazuje i činjenica da lokalne samouprave konkurse raspisuju i sprovode sa istovetnim teškoćama, nepravilnostima i problemima koji od samog početka opterećuju proces sufinansiranja medijskih projekata. Dakle, ažurnost u raspisivanju konkursa prate iste ili slične greške, često očigledno namerne kako bi se finansijski pomogli mediji bliski lokalnim vlastima – pretežno vladajućoj SNS i njenim koalicionim partnerima.

Prema nalazima monitoringa koji zajedno vrše NUNS, UNS, ANEM, NDNV i LP, ključne nepravilnosti su nedovoljna transparentnost konkursa, diskriminatorni kriterijumi i nezakonit način formiranja stručnih komisija, sumnjivo vrednovanje medijskih projekata i, na kraju, politički motivisano odlučivanje o raspodeli javnog novca za sufinansiranje.

Posledice su pogubne: budžetsku podršku dobijaju mediji bliski vlastima na štetu medija opredeljenih za javni interes putem objektivnog, analitičkog i nepristrasnog informisanja građana. Takav trend ozbiljno dovodi u pitanje smisao i svrshodnost sufinansiranja javnog interesa u medijima novcem građana, i dodatno ugrožava kvalitet celokupnog sistema javnog informisanja. S tim u vezi, Novosadska novinarska škola je posebnu pažnju tokom monitoring izborne kampanje u aprilu 2016. posvetila lokalnim medijima, za koje je utvrdila da je na njihovo izveštavanje uticalo finansiranje o strane lokalnih vlasti, odnosno novac dobijen na medijskim konkursima. Na primer, u Kikindi i Nišu mediji koji su dobili velike sume novca na medijskim konkursima, izveštavali su tokom kampanje afirmativno o vladajućim strankama. Još izraženije favorizovanje vladajuće stranke zabeleženo je u Nišu gde su od pet proučavanih medija, četiri u vlasništvu članova ili simpatizera SNS-a, poput TV Zona plus, čiji je vlasnik sin potpredsednika SNS Bratislava Gašića.

U toku 2016. godine nepravilnosti u konkursnim procedurama pravljenе su sa namerom da se zakonska rešenja izigravaju, sa ciljem da organi vlasti zadrže uticaj na raspodelu budžetskog novca namenjenog javnom informisanju. Na konkursima Beograda, Niša, Novog Sada, Kruševca i nekih drugih manjih lokalnih samouprava očigledno su favorizovani pojedini mediji.

Najčešće nepravilnosti su u netransparentnim konkursnim procedurama. Neke opštine su svoje konkurse bukvalno krili od javnosti. Često se izigravaju i norme u vezi sa izborom članova stručnih komisija tako što se oni imenuju na osnovu nejasnih kriterijuma. Tako se za medijske radnike ili čak stručnjake proglašavaju lica koja to nisu (npr. Beograd, Novi Sad, Novi Pazar, Niš), a nisu retki primeri da se u komisije imenuju administrativni radnici pa čak i nosioci javnih funkcija, ili lica koja su u direktnom sukobu interesa.

Lokalne samouprave često pokušavaju da konkursnim propozicijama obezbede privilegovanu poziciju za pojedine medije tako što se u kriterijume za ocenjivanje projekata uvrštavaju uslovi ili teme koje evidentno ne predstavljaju javni interes. Na intervenciju Medijske koalicije veliki broj konkursa je korigovan, ali su pojedine lokalna samouprave odbile da isprave sporne uslove.

Bilo je i slučajeva da se samim konkursom favorizuju pojedini mediji (Kikinda, Preševo, Bujanovac). Najteži vid diskriminacije napravila je opština Preševo koja je konkursom odredila da pravo učešća isključivo ima medij sa sedištem na teritoriji ove opštine „koji proizvodi program na jezicima nacionalnih manjina koji su u službenoj upotrebi na teritoriji Opštine Preševo“. Time je direktno uskraćeno pravo konkurisanja medijima koji proizvode programe na srpskom jeziku. Stav Medijske koalicije o nezakonitosti konkursa potvrdila su Ministarstvo kulture i informisanja i Ministarstvo državne uprave. Krajem 2016. nova lokalna vlast u Preševu poništila je sporni konkurs.

Poseban problem je i što lokalne samouprave retko isplaćuju putne troškove i nadoknade za rad članovima komisija.

Projekti NUNS-a: maj 2016. - mart 2017. godine

1. **Besplatna pravna pomoć**

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Civil Right Defenders
- Vreme realizacije: 01. mart – 31. decembar 2016.
- Vrednost projekta: 150.000 SEK
- Obezbeđena donacija: 150.000 SEK
- Broj broj saradnika na projektu: 11

2. **U fokusu**

- Status NUNS – a: nosilac projekta, partneri su Lokal pres i Toplički centar za demokratiju i ljudska prava
- Donator: Delegacija EU u RS
- Vreme realizacije: 31. decembar 2015. – 31. mart 2017.
- Vrednost projekta: 144.396 EUR, od čega za NUNS 104.806,60 EUR
- Obezbeđena donacija: 129.956,85 EUR, od čega za NUNS 93.730,22 EUR (ostatak NUNS pokriva iz sopstvenih sredstava, odnosno radi na obezbeđivanju sredstava od drugih donatora)
- Broj broj saradnika na projektu: 29
- U okviru projekta dodeljena je finansijska i stručna podrška za 10 lokalnih štampanih i onlajn medija u vrednosti od 40.000 EUR kroz program *U vašem fokusu*. Program *U vašem fokusu* je podrazumevao apliciranje na konkursu za dodelu sredstava bez sopstvenog učešća. Na konkurs se prijavilo ukupno 45 medija, a aplikacije je ocenjivala nezavisna tročlana komisija sastavljena od predstavnika nezavisnih institucija, organizacija civilnog društva i medijskih eksperata.

3. **Regionalna platforma za zagovaranje medijskih sloboda i bezbednosti novinara na Zapadnom Balkanu**

- Status NUNS – a: nosilac projekta, partneri na projektu su BH novinari, Asocijacija novinara Makedonije, Asocijacija novinara Kosova, Hrvatsko novinarsko društvo i Sindikat medija Crne Gore
- Donator: Evropska komisija
- Vreme realizacije: 01. januar 2016 – 31. decembar 2018.
- Vrednost projekta: 1.321.795 EUR, od čega za NUNS 286.923 EUR
- Obezbeđena donacija: 1.191.074 EUR od čega za NUNS 286,923.69 EUR, u 2016 106,820,71 (ostatak NUNS pokriva iz sopstvenih sredstava, odnosno radi na obezbeđivanju sredstava od drugih donatora)
- Broj saradnika iz Srbije na projektu tokom prve godine implementacije angažovanih od strane NUNS-a: 7, od strane drugih partnera: 1 stručnjak

4. **Nagrada za istraživačko novinarstvo**

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ambasada SAD u RS
- Vreme realizacije: feb 2016. – maj 2016.
- Vrednost projekta: 11.650 USD
- Obezbeđena donacija: 11.650 USD
- Broj broj saradnika na projektu: 8

5. **Besplatan kurs engleskog jezika za novinare**

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ambasada SAD u RS
- Vreme realizacije: 30. mart – 30. decembar 2016.
- Vrednost projekta: 10.000 USD
- Obezbeđena donacija: 10.000 USD
- Broj broj saradnika na projektu: 3

6. **Radionica „Istraživačko novinarstvo u digitalnom dobu“**

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ambasada SAD u RS
- Vreme realizacije: 10. septembar – 10. novembar 2016.
- Vrednost projekta: 11.165 USD
- Obezbeđena donacija: 11.165 USD

- Broj broj saradnika na projektu: 4

7. Sloboda medija i bezbednost novinara u Srbiji i regionu

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ministarstvo kulture i informisanja RS
- Vreme realizacije: 01. avgust – 31. decembar 2016.
- Vrednost projekta: 2,490,000 DIN.
- Obezbeđena donacija: 2.000.000 DIN.
- Broj broj saradnika na projektu: 14

8. Otvoreno o medijskim politikama – mediji za građane

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: TRAG Fondacija
- Vreme realizacije: 01. septembar 2016. – 31. mart 2017.
- Vrednost projekta: 275.062 DIN
- Obezbeđena donacija: 275.062 DIN
- Broj broj saradnika na projektu: 2

9. Javni novac za javni interes

- Status NUNS – a: partner na projektu
- Donator: Delegacija EU u RS
- Vreme realizacije: 15. januar 2017. – 31. decembar 2019.
- Vrednost projekta: 361.459,91 EUR, od čega za NUNS 66.805 EUR
- Obezbeđena donacija: 66.805 EUR
- Broj broj saradnika na projektu: trenutno dva

Projekti za koje smo aplicirali:

1. Nagrada za istraživačko novinarstvo

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ambasada SAD u RS
- Vreme realizacije: mart 2017. – jun 2017.
- Vrednost projekta: 11.650 USD
- Traženi iznos: 11.650 USD

2. Sloboda medija i bezbednost novinara u Srbiji i regionu

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ministarstvo kulture i informisanja RS
- Vreme realizacije: 01. avgust – 31. decembar 2017.
- Vrednost projekta: 2.436.000 DIN.
- Traženi iznos: 1.966.000

3. Novinari pod pritiskom: pretnja demokratskom procesu

- Status NUNS – a: nosilac projekta
- Donator: Ministarstvo kulture i informisanja RS
- Vreme realizacije: 01. maj – 30. novembar 2017.
- Vrednost projekta: 3.590.900 DIN.
- Traženi iznos: 2.872.500 DIN.

Besplatna pravna pomoć članovima NUNS-a

NUNS je uz finansijsku podršku organizacija Civil Right Defenders nastavio sa projektom započetim 2011. godine kada je sklopljen ugovor o saradnji sa advokatskom kancelarijom Živković I Samardžić. Ovaj ugovor obezbeđuje pravnu podršku članovima Udruženja kroz dva modela pravne pomoći: besplatni pravni saveti i besplatno pravno zastupanje na sudu. Uslugu besplatnog zastupanja na sudu koristili su urednici i novinari koji su tuženi, a nisu prekršili profesionalne i etičke standarde novinarstva.

Besplatni pravni saveti

Novinari i drugi medijska profesionalci su u toku proteklih godinu dana postavili i dobili odgovore na više od 50 pitanja u okviru NUNS-ovog servisa Besplatna pravna pomoć.

Prethodnu godinu obeležile su posledice loše privatizacije medija i problematičan proces projektnog sufinansiranja medija. Već drugu godinu zaredom uočeno je kao trend da su pitanja iz oblasti radnog prava preuzela primat nad profesionalnim pravom. Na to pretežno utiče radno pravna nesigurnost medijskih radnika usled loše sprovedene privatizacije medija ali i zbog teške finansijske krize u medijskoj industriji koja uzrokuje nepoštovanje elementarnih radnih prava (kašnjenje i neopravdano smanjenje plata, nepotpuno korišćenje godišnjeg odmora, mobing...).

U vezi sa profesijom, dominirala su pitanja o proceduri registrovanja onlajn medija (portal), medijima civilnog društvo, finansijskim i poreskim obavezama novih medija, nadoknadama za autorska prava, tužbenim rizicima u vezi sa konkretnim medijskim sadržajima i td.

Besplatno zastupanje

Uz podršku organizacija Civil Rights Defenders NUNS je u proteklih godinu dana zastupao 11 novinara u ukupno 6 sudskih slučajeva:

Novinari/ke koje zastupamo:

1. Tužba novinara Miomira Đokovića i Maričić Saše protiv kompanije Ringier Axel Springer
2. Tužba Vjekoslava Radovića protiv novinarki Jovanović Ivane, Nadežde Gaće i Jelke Jovanović
3. Tužba Nikole Sandulovića protiv urednika Zorana Panovića i novinarku Ivane Pejčić
4. Tužba Đorđa Vukadinovića protiv novinarku Milice Jovanović, urednika Zorana Panovića i preduzeća Dangraf DOO
5. Tužba novinarku Jasminke Kocijan protiv Tanjuga
6. Tužba Danijela Kulačina protiv urednika Željka Bodrožića i nedeljnika Kikindske

Članstvo NUNS-a

Ukupno u evidenciji NUNS-a na dan 13.03.2017. bilo je 3628 članova.

U toku 2016. godine uplaćeno je 578 članarina, dok su statutarno pravo na oslobađanje od te obaveze iskoristila 32 člana.

Od početka 2017. godine do 13. marta, članarinu je uplatilo 369 članova dok su 33 oslobođena.

U periodu od prošle Skupštine, održane 28. maja 2016, do 13. marta ove godine NUNS-u su se pridružila 104 nova člana, od kojih su 34 to učinila u 2017.

U periodu između dve Skupštine, prema saznanjima Sekretarijata NUNS-a, preminulo je troje naših kolega.

Materijalna pomoć i članarina

Izvršni odbor NUNS-a, na osnovu članova 10. 11. 16. i 27. Statuta NUNS-a, doneo je odluku da iznosi članarine u 2017. za sve kategorije članova ostanu nepromenjeni: Redovni članovi - 1.500 dinara; Pridruženi - 2.000 dinara; Pripravni - 300 dinara.

Izvršni odbor je konstatovao da je u toku 2016. dodatno pogoršan životni standard novinara i drugih medijskih radnika. Zato je Izvršni odbor zaključio da članarina NUNS-a treba da ostane nepromenjena.

Sekretarijat NUNS-a redovno podseća članove koji nisu u mogućnosti da uplate članarinu na njihovo statutarno pravo da formalno zatraže privremeno oslobađanje od ove obaveze. Od početka godine, pravo na privremeno oslobađanje od plaćanja članarine iskoristila su 33 redovna člana NUNS-a.

Fondacija za pomoć novinarima „NUNS”, uprkos ogromnim teškoćama u obezbeđivanju novih donacija, u periodu između dve godišnje skupštine dodelila je finansijsku pomoć u ukupnom iznosu od 445.000 dinara. Petoro članova Udruženja dobilo je bespovratnu pomoć u ukupnom iznosu od 145.000 dok je ukupan iznos beskamratne pozajmice 300.000 dinara.

Od osnivanja Fondacije 2010. do danas bespovratnu pomoć dobilo je 120 članova u ukupnom iznosu od 3.245.000 dok su beskamratnu pozajmicu koristila 24 člana u ukupnoj vrednosti od 1.008.000 dinara.

Povlastice za članove NUNS-a

U proteklih godinu dana NUNS je obezbedio nove i obnovio neke stare povlastice za svoje članove.

- * Novinsko preduzeće "Dangraf" odobrava članovima NUNS-a popust od 30 % list Danas i svoje
- * Oxford centar odobrava 25% popusta na cene kurseva engleskog i nemačkog jezika za članove NUNS-a i članove njihovih porodica u školama stranih jezika u Beogradu i Nišu
- * Zavod za zdravstvenu zaštitu radnika "Mediall" odobrava članovima NUNS-a popust od 15% na sve svoje usluge
- * Laboratorije Allabo odobravaju popust od 20% članovima NUNS-a na svoje usluge (hematološke, biohemijske i mikrobiološke analize) u svojim laboratorijama u Beogradu, Požarevcu i Vršcu
- * Biblioteka "Milutin Bojić" odobrava popust od 50% članovima NUNS-a u deset svojih ogranaka u Beogradu
- * Domovi zdravlja „Dr Ristić“ i „Jedro“ odobravaju članovima NUNS-a popust na sve vrste pregleda
- * Rakoč Apartmani Beograd - popust od 30 % na usluge 1-2 noćenja, odnosno 20% na usluge od 3-6 noćenja
- * Hotel Obala Luks u Rafailovićima (Crna Gora) nudi članovima NUNS-a povoljne aranžmane u maju i septembru
- * Beogradski hotel Best Western hotel M - popust od 20 % na cene smeštaja, hrane i pića
- * Vila Lazar u Vrnjačkoj Banji - 20 % popusta na regularne cene smeštaja, hrane i pića
- * Beogradski hotel „Kasina“ - popust od 10 % na regularne cene smeštaja, hrane i pića
- * Saobraćajno preduzeće Lasta – obnovljen ugovor o popustima od 50 % na međugradski autobuski prevoz
- * Narodna biblioteka Srbije - popust od 50 % na godišnju i druge pretplate

GODIŠNJI IZVEŠTAJ O POSLOVANJU NUNS-A

01.01.16 - 31.12.2016

PRILIV:

Stanje na dan 01.01.2016. god na računu u apsolutnim iznosima RSD

265-1100310000311-86	814,650.89
265-1010310000293-08	0.00
265-1010310000308-60	0.00
265-1010310000453-13	0.00
265-1010310000566-62	0.00
840-0000005556763-65	0.00
160-317782-46	40,165.79
Ukupno	854,816.68

DEVIZNI RAČUN - Evropska komisija - Regionalni projekat 2016-2018
Ukupno 40,824,773.47

PRILIV OD ČLANARINA	931,807.00
PRILIVI OD KUPACA - najam sale, organizovanje treninga, seminara, okruglih stolova, oglašavanje na sajtu.....	153,858.00
PRILIVI OD REFUND. TROŠK. ODRŽ. PROSTORA.....	244,730.95
UGOVOR O POSLOVNOJ SARADNJI NUNS MC.....	1,713,341.58
PRIHODI OD KAMATA	524.76
PRIMLJENA POZAJMICA	215,374.51
POVRCAJ POZAJMICE	47,000.00
POZITIVNE KURSNE RAZLIKE	325,878.19
Ukupno	3,632,514.99

Primljene donacije

MINISTARSTVO KULTURE	2,000,000.00
TRAG FONDACIJA	275,062.75
DELEGACIJA EU u RS: In Focus	13,986,474.03
DELEGACIJA EU u RS: Kosovo Serbia Live.....	1,564,020.97

USA AMBASADA	2,408,651.40
AMBASADA VELIKE BRITANIJE	427,165.00
CIVIL RIGHTS DEFENDERS.....	2,244,963.90
Ukupno	22,906,338.05

UKUPNO PRILIVI: 68,218,443.19

ODLIV:

Troškovi kancelarije	
Troškovi zarada zaposlenog (bruto)	793,129.40
Putni troškovi (sekretarijat, skupština, IO)	196,831.56
Troškovi sekretarijata	129,604.08
Dnevna štampa (Pretplata doo)	88,055.00
Advokatske usluge (Vukovic i Partneri)	354,480.00
Prevodilačke usluge - sudski tumač	16,030.00
Članarina IFJ	91,362.07
Troškovi štampanja legitimacija	43,245.00
Ugovor o poslovno-tehničkoj saradnji MC i NUNS	1,713,341.58
Usluge PTT (DHL, pošta, centrala)	18,742.00
Usluge web site, internet, webmaster	22,312.17
Troškovi održ. prostorija (Omladinska zadruga).....	49,893.05
Usluge telekomunikacije	40,150.15
Komunalni troškovi – održ. zgrade, struja, grejanje.....	69,959.51
Troškovi kancel. i higij. materijala (Office super store).....	18,303.79
Troškovi platnog prometa-provizija banke	9,243.96
Pomoć članovima	36,000.00
Republičke takse	56,238.50
Troškovi sudskih sporova i kazni	262,310.53
Vanredni troškovi	6,972.74
Ukupni troškovi kancelarije	4,016,205.09

Troškovi po projektnim aktivnostima (iz donacija)	
Autorski honorari (bruto)	11,772,820.00
Putni troškovi (IO, seminari, okrugli stolovi)	2,128,904.68
Dodeljene nagrade za istraživačko novinarstvo.....	357,144.00
Kurs engleskog jezika - Oxford centar.....	681,384.00
Advokatske usluge (kanc. Živković Samardžić.....	1,089,232.27
Prevodilačke usluge (publikacije, promo materijal).....	310,774.00
Revizorske usluge projekata.....	85,024.34
Konsultantske usluge.....	286,493.50
Troškovi dizajna prezentacije.....	271,995.50
Troškovi insertacije i štampe dodatka.....	1,009,626.00
Troškovi oglašavanja, reklama, banera i onlajn promocije....	465,250.83
Troškovi nadogradnje i održavanja sajta.....	696,399.90
Troškovi štampanja promo materijala (majice, poster, bilteni, brošure, baner..).....	386,168.12
Računarska oprema i štampač kartica - podrška SAD ambasade i CRD.....	83,007.00
Troškovi organizacije seminara, edukacija i treninga.....	872,789.40
Zakup sala za seminare, okrugle stolove i opreme.....	186,799.00
Troškovi smeštaja i ishrane	1,295,642.03
Usluge telekomunikacije	361,351.35
Komunalni troškovi-održavanje zgrade, struja, grejanje.....	629,635.60
Troškovi kancelarijskog i higijenskog materijala.....	164,734.09
Troškovi platnog prometa-provizija banke.....	156,708.19

Ukupni troškovi projektnih aktivnosti.....23,291,883.80

UKUPNO TROŠKOVI: 27,308,088.89

Prenos donacija partnerima

Program podrške lokal. medijima – projekat.....In Focus 3,431,103.36

Prenos sredstava partnerima u zemlji u skladu

sa ugovorima o donacijama sa DEU 4,621,374.83

Prenos sredstava regionalnim partnerima

u skladu sa ugovorima o donacijama sa EC..... 25,311,607.67

Ukupno prenos partnerima.....33,364,085.86

UKUPNO ODLIVI: 60,672,174.75

OSTALO SREDSTAVA NA RAČUNIMA BANAKA NA DAN 31.12.2016. GOD

U IZNOSU RSD 7,546,268.44

NA RAČUNU 265-1100310000311-86 .....67,192.14

NA RAČUNU 265-1010310000293-08 .....0.00

NA RAČUNU 265-1010310000308-60 .....0.00

NA RAČUNU 265-1010310000566-62 .....39,533.94

NA RAČUNU 265-1010310000453-13 .....1,230,940.00

NA RAČUNU 840-0000017703763-25 .....0.00

NA RAČUNU 160-317782-46 .....40,165.79

DEVIZNI RAČUN - Evropska komisija

- Regionalni projekat 2016 – 2018. ....6,168,436.57

Za Izvršni odbor NUNS-a
Vukašin Obradović, predsednik

INFORMACIJA O POSLOVANJU MEDIJA CENTRA

(mart 2014 – mart 2017.)

STANJE U MC i PROMENA RUKOVODSTVA: Početkom aprila 2014.godine, zbog nagomilanih dugova i velikih teškoća u poslovanju, došlo je do promena na čelu preduzeća. Iako firma dugovala gotovo dva godišnjeg prihoda, nije se reagovalo na odgovarajući način, niti se uvodilo “vanredno stanje” i sprovodile vanredne mere. Upravo suprotno! Pravo stanje firme je dugo prikrivano, a relna slika i dubina krize je postala vidljiva tek kroz analzu poslovanja, koju je na zahtev NUNS-a kao osnivača napravila nezavisna agencija, zatim dolaskom novog rukovodstva i konačno promenom knjigovođe i potpunim i objektivnim sagledavanjem knjigovodstvene dokumentacije.

NASLEĐENA DUGOVANJA: Finansijski rezultati su niz godina “frizirani” i prikazivani kao pozitivni, a dugovanja su zapravo bila enormna. U julu 2014. G. učinilo se da je konačan iznos (bilansnih i vanbilansnih) dugovanja 31.820.000,00 dinara, ali će potonje vreme pokazati da je iznos duga još veći, jer nisu uzeta u obzir utuženja i aktivni sudski sporovi, koje je MC morao izgubiti (i izgubio je). Dakle 2016.g. okončanjem nekih sudskih sporova bilo je jasno da su stvarna **nasleđena dugovanja s početka 2014. godine iznosila astronomskih 38.416.000,00 din.** Dubinu (nasleđene) krize najbolje ilustruje to da je firma praktično dugovala (poveriocima i zaposlenima za neisplaćene zarade), svoja dva godišnja prihoda.

ZADATAK NOVOG RUKOVODSTVA preduzeća bio je da se uravnoteže realni tekući prihodi i rashodi i da se zatečene i nove obaveze drže pod kontrolom, sa krajnjim ciljem, njihovog svođenja u realne i podnošljive okvire. To je počelo da se i ostvaruje.

Uprkos svemu u 2014. godini Preduzeće je pozitivno poslovalo, dakle realno su pokriveni tekući rashodi ostvarenim prihodima. Zaustavljeno je uvećanje obaveza, realni prihodi su bili u blagom porastu, dok su najveći efekti ozdravljenja firme ostvareni na polju rashoda, koji su sa oko 27 pali na 19,3 miliona dinara, tj. za 28%.

BLOKADA RAČUNA: Ovako pozitivan trend zaustavljen je u maju 2015.godine, kad je Poreska uprava izvršila blokadu računa Medija centra i sa istog prinudno skinula iznos od **5.478.084,00** dinara. Reč je o reprogramiranom dugu za poreze i doprinose iz 2012. godine, na koji su dodate sve kamate i troškovi blokade.

UVEĆANJE PRIHODA: Uprkos ovoj za Medija centar ogromnoj poslovnoj šteti, pojačani su napori za njeno prevazilaženje. Nastavlja se politika ušteda (broj od 15 zaposlenih radnika na početku 2014.g. je smanjen na četiri). Značajno su uvećani prihodi od realizacije projekata u 2015. godini. Uspešno je realizovano 5 projekata za šta je inkasirano **13.404.000,00** dinara, a u 2016. g. Medija centar je od delegacije Evropske unije dobio podršku od **109.000,00** evra za projekat " *Zloupotreba političkog uticaja: političke stranke kao najveći poslodavci u Srbiji*", čija je realizacija u toku.

JOŠ JEDNA PRINUDNA NAPLATA: U 2016. godini je izgledalo da je firma definitivno "isplivala". Međutim, veliki korak nazad značila je izvršna sudska presuda na štetu MC za okončan dugogodišnji spor po tužbi bivše radnice, pa je sa računa MC skinut neverovatan iznos od **6.596.800,00** dinara!!! Izgubljena su (očekivano) još dva spora /ukupno **1.289.790,00 din**/, po tužbama Ofelije Backović Šami, ranije direktorke i Nevenke Vučenović, ranijeg rukovodioca finansija MC. Tužile su MC sa zahtevom za isplatu otpremninu za odlazak u penziju i zaostalih zarada sa pripadajućim kamatama (koje datiraju još iz vrememena njihovog rukovođenja firmom).

AKTUELNO STANJE OBAVEZA MC /mart 2017/ iznosi **17.436.000,00** din. što znači da je za protekle tri godine **dug smanjen za 20.980.000,00** din. ili za **54,6 %**

OBAVEZE MEDIJA CENTRA - MART 2017.			
R.br.	OPIS	IZNOS	NAPOMENA
1	Dobavljači	7.400.000,00	Dominiraju 2 dobavljača: Poslovni prostor Bgd. za zakup 5,9 miliona i Poslovni objekti za održavanje prostora 1 milion (Kod Poslovnog prostora moguć je otpis kamata i reprogram duga na 2-3 godine).
2	Kredit sa kamatama	3.980.000,00	1 rata u julu 2017. (ukupno 18 rata)
3	Zaostale neto zarade sa porezima i doprinosim	754.000,00	
5	Izgubljen sudski spor sa Ofelijom Backović Šami	852.000,00	U toku je izvršenje
6	Pozajmice	2.980.000,00	
7	Troškovi vezani za realizaciju projektnih aktivnosti	1.470.000,00	Dinamika isplate: do 30.04.2017.
U k u p n o		17.436.000,00	

PREDUZETE MERE: Ovako, bez sumnje, značajan učinak ostvaren je kroz preduzete mere racionalnog, domaćinskog i izbalansiranog poslovanja koje se ogledalo kroz:

- "Stezanje kaiša" i značajne uštede po svim osnovama, a naročito smanjenje broja zaposlenih sa 15 na 4 radnika i oslanjanje na spoljnu saradnju kada je potrebno kao i smanjenje zarada zaposlenima (u ovom period pretežno su isplaćivani minimalni l.d.);
- U nekoliko navrata postignuti su sporazumi sa dobavljačima o otplati, uz delimični oprost duga i otpis kamata (najznačajniji su sporazumi sa "Poslovnim objektima" doo za nagomilane obaveze režijskih i troškova održavanja poslovnog prostora);
- Beskamatno reprogramiranje obaveza i relaksiranje u kontinuitetu ugrožene likvidnosti;
- Značajno uvećane prihode od realizacije projektnih aktivnosti;
- Pajačane markentiške aktivnosti (posle niza godina MC ima godišnje ugovore sa 3 komitenta za korišćenje usluga brendiranja prostora).

BUDUĆNOST: Iako se nasleđeni dug prepolovljen (smanjen za duplo – 54,6%) preostale obaveze nisu zanemarljive i predstavljaju ozbiljnu pretnju opstanku MC. Za daljnji napredak i potpunu revitalizaciju nužno je:

- obezbediti u kontinuitetu pozitivno tekuće poslovanje;
- uprkos teškim tržišnim uslovima nastaviti započet rastući trend promena na strani prihoda;
- kao i do sada striktno sprovođiti mere smanjivanja i standardizacije svih vrsta troškova (pregovaranje sa poveriocima o beskamatnom reprogramiranju dugova, eventualnom oprost ili diskontima i zajednički nastup sa Osnivačem prema Gradu u vezi iznalaženja rešenja za izmirenje obaveza za zakup poslovnog prostora);
- obezbediti likvidnosti, naročito u 2017.g. je od prioritetne važnosti za MC. Tok gotovine (cash flow) nužno mora pratiti ostvarene odnose prihoda i rashoda, a to drugim rečima znači da se nasleđeni saldo obaveza nikako ne sme povećavati u tekućem poslovanju, već kontinuirano smanjivati;
- Jedno od rešenja je i dokapitalizacija sa odgovarajućim partnerom. Dosadašnji napori u traganju za takvim rešenjem nisu dali rezultate.

Zaključno, vreme da Medija centar i Osnivač, više nego do sada, koordinirano i sinhronizovano pokušaju da obezbede opstanak i daljnji finansijski oporavak Medija centra. Za protekle tri godine za to su ostvareni značajni preduslovi, ali bez pojačanog i pragmatičnog delovanja obe strane, firmi zaista nema spasa niti čarobnog štapića.

Beograd mart 2017. godine

MEDIJA CENTAR

Branko Gligorić, direktor

Izveštaj o radu Centra za istraživačko novinarstvo Srbije (CINS) za 2016.

Ukupni pokazatelji, statistički i profesionalni, predstavljaju 2016. godinu kao najuspešniju od osnivanja centra (2007.). Nakon krizne 2015, obeležene povlačenjem donatora spremnih da podrže istraživačko novinarstvo i značajnim gubitkom ljudskih resursa Centra, u godini koja je predmet ovog izveštaja CINS je po svim parametrima prevazišao planirane rezultate, a u mnogima ih i značajno prevazišao. Priroda projektnog finansiranja ne garantuje dugoročnu stabilnost, ali CINS je 2016. prošao sa rekordnim prilivom novca iz donacija, rekordnom produkcijom istraživačkih i drugih priča, rekordnim brojem građana do kojih su došle njegova otkrića, bitno proširenom paletom vrsta medijskih proizvoda i značajno unapređenim profesionalnim sistemom rada koji je unapredio kvalitet i značaj njegovih priča.

Sva ova dostignuća CINS je postigao u atmosferi medijskog linča i snažne opstrukcije državnih organa i funkcionera, prema istraživačkim novinarima uopšte i CINS-u kao organizaciji, ali i neslužbenih organizacija koje su u više navrata pokušale da zastraše naše novinarke ili opstruiraju rad organizacije. Odnos samog vrha vlasti prema profesionalnom, a to znači i kritičkom novinarstvu, odavno je otvoreno neprijateljski i uvredljiv. Dok nas provladini mediji rutinski karakterišu kao „strane plaćenike“ i optužuju za planiranje rušenja legitimne vlasti, MUP našim novinarima nije odobrio sagovornika na bilo koju temu već duže od dve godine i u tome nije usamljen među državnim organima. Ovakvi primeri mere se desetinama.

Početkom marta ove godine, CINS je za kvalitet svog prošlogodišnjeg rada dobio možda i najbolju potvrdu koja se u Evropi može dobiti: naš projekat „Da li činimo dovoljno: procesiranje korupcije na srpskim sudovima“ nominovan je za European Press Prize u kategoriji istraživačkog novinarstva.

Nagradu dodjeljuje konzorcijum fondacija koji predvode Gardijan i Rojters, a u konkurenciji u našoj kategoriji smo sa Fajnenšl tajmsom, Zidojče cajtungom, L'Mondom, Međunarodnim konzorcijumom istraživačkih novinara (projekat Panama Papers), Mediapartom i mnogim drugim meijima i organizacijama čiji se resursi jednostavno ne daju porediti sa našim. Petoro novinara i jedan urednik koji svi rade u jednoj sobici, isključivo stalnim učenjem, posvećenim radom i velikim entuzijazmom, proizveli su vrhunsko savremeno evropsko novinarstvo. Proglašenje pobjednika i dodela nagrada odigraće se 20. aprila u Amsterdamu.

Nismo manje ponosni ni na činjenicu da nas je fondacija Rojters angažovala da treniramo mlade novinare iz čitavog regiona.

Produkcija

Strateški cilj CINS-a za 2016, između ostalog, bio je i diversifikacija medijskih proizvoda. U ovoj godini, CINS je proizveo, pored standardnih istraživačkih priča i izveštaja, i video intervju, animacije, tizere za društvene mreže, počeo je da oprema priče autorskim ilustracijama i počeo da proizvodi i priče iz drugih žanrova, kao što su narativne novinarske priče.

Standardna provera činjenica koju sprovode posebno obučene novinarke, unapređena je pravnom analizom najvažnijih priča. Tužbe nisu ni do sada bile problem CINS-a, što je verovatno posledica činjenice da uz svaku priču objavljujemo i dokaze za glave i potporne tvrdnje, ali su postojali neuspeli pokušaji. Od ukupno dva sudska procesa koji su vođeni protiv CINS-a, na jednom je presuda donesena u našu korist, a drugu tužbu (protiv tadašnjeg Glavnog urednika, ne i CINS-a) je sud odbacio posle prvog ročišta. Prošle godine se ni takvi pokušaju tužbi nisu dogodili.

Broj priča i drugih proizvoda

Vidljivost

Tri četvrtine CINS-ovih priča plasirano je u tradicionalne medije u 2016. godini. To je skok od više od 100% i posledica je strateškog pristupa plasmanu. Na žalost, mediji sa najvećim dosegom, kao televizijske stanice sa nacionalnim pokrivanjem, i dalje ne žele da izveštavaju o našim otkrićima ili na druge načine sarađuju. Priče su objavljivane uglavnom u štampi i na internet stranicama tradicionalnih medija. Do kolikog broja građana su došle priče putem tradicionalnih medija je nemoguće utvrditi.

CINS je uveo posebnu poziciju unutar svoje organizacione strukture i na nju postavio osobu koja pre svega radi na povećanju vidljivosti objavljenih sadržaja na društvenim mrežama. Ovo je, u kombinaciji sa difersifikacijom sadržaja, donelo veoma značajan porast vidljivosti naših priča.

CINS je napravio i app za pametne telefone i optimizovao svoj veb sajt za pristup sa mobilnih telefonskih mreža. Vidljivost van granica Srbije povećana je činjenicom da je po prvi put više od dve trećine naših priča prevedeno i na engleski jezik i u tom obliku objavljeno na našem veb sajtu.

U 2016, naše priče je republikovalo više od 100 internetskih medija 4 dnevna i 3 nedeljna lista, a 13 različitih priča je postalo i predmet izveštavanja TV stanica, uglavnom N1 i B92.

Napadi na CINS su dolazili sa od ranije poznatih strana: Informer i TV Pink, ali im se priključio i nedeljnik Ekspres. Neprofesionalno izveštavanje lista Politika o našem finansiranju, u kojem ni „pravilo druge strane“ nije primenjeno, nije bilo veliko iznenađenje, ali je bilo razočaravajuće. Ni jedna reakcija na naše priče nije ni pokušala da ospori tačnost ili dovoljnost objavljenih činjenica, pa se tako mogu svrstati u neku vrstu PR-a.

Projekti i finansije

U toku 2016, završeno je 5 projekata, u toku su tri, a u 2017. smo dobili grantove za još 4. Očekujemo da dobijemo još najmanje 3 projekta pre leta. Iako je zbog prirode projektnog finansiranja teško tvrditi bilo šta, sve upućuje u finansijski stabilnu godinu. U 2016. godini iz projekata je dobijeno približno 121.291EUR (donacije su različitim valutama čiji kursevi su varirali, pa je tačan broj nemoguće izračunati pošto se novac troši u dužem periodu vremena, ali greška ne može biti veća od 2%). Ovo predstavlja dramatičan oporavak u odnosu na samo 42.455 EUR iz krizne 2015. godine.

Projekti završeni u 2016.

prEUgovor (Kraljevina Norveška)
juli 2015 - jun 2016.
9.300 EUR
(3 istraživačke priče)

European Climate Foundation
01/01/16 – 31/08/16
9,950.00 EUR
(proizvedene 4 istrazivacke price)

MATRA (Kraljevina Holandija)
Činimo li dovoljno? Istraživanje pravnog procesuiranja korupcije
1. decembar 2015 - 31. oktobar 2016.
30.415 EUR
(6 istraživačkih priča, 2 baze podataka, javna debata)

Tekući projekti početi u 2016.

Delegacija EU u Srbiji
Prove & Improve: Investigating rule of law in Serbia
1. januar 2016. - 30. juni 2017.
109.000 EUR
(12 CINS priča, 10 priča polaznika, trening i mentoring, doprinos prEUgovoru)

Fond za Otvoreno Društvo
Priče o nasilju nad LGBTI osobama (na portalu Da se zna!)
18.4.2016 - 31.3.2017.
1.157.700 RSD

Ministarstvo kulture i informisanja
Šta jeste, a šta nije - istraživačko novinarstvo
13. septembar 2016 - 31. maj 2017.
1.091.700 RSD
(14 tekstova o IN na Cenzolovci + PDF publikacija)

Projekti dobijeni u 2017.

Civil Society Facility (EU) - prEUgovor
3 godine od 1. januara 2017.
u prvoj godini 14.840 EUR za CINS

European Climate Foundation
1/1/2017 to 31/12/2017
10.000 EUR
(biće proizvedene 4 priče)

Beogradska Otvorena Škola
Istraži, pokaži, raspravi: novinarsko istraživanje ugrožavanja životne okoline u lokalnim zajednicama
planirani datumi: 1. mart - 30. septembar 2017.
150.000 SEK
(3 istraživačke priče, 3 tribine na lokalu)

Fond za Otvoreno Društvo
Otpor populističkim napadima: unapređivanje komunikacione strategije organizacijama civilnog društva koje trpe napade populističkih aktera

Bezbednost

Dva hakerska napada i jedan pokušaj zastrašivanja naših novinara predstavljaju najznačajnije incidente u pogledu fizičke i elektronske bezbednosti organizacije. Atmosfera linča koju stvaraju provladini mediji pogoršavaju situaciju. Prvi hakerski napad je blokirao rad sajta na dva dana. Iako je sajt bio vidljiv korisnicima, nismo mogli da postavljamo nove sadržaje tokom 48 sati. Tim OCCRP-a je savladao posledice napada i ponovo operacionalizovao sajt u navedenom roku. Drugi hakerski napad je zapravo bio upad u naš sistem i pokušaj kopiranja svih lozinki za sve naloge, od administratorskog za sajt do svih pojedinačnih lozinki za naloge elektronske pošte. Upad je bio uspešan, ali je otkriven odmah. Lozinke su promenjene, a način na koji je izvršen upad više ne može da uspe zbog inkripcije veb sajta.

Mnogo ozbiljniji problem predstavljali su krupni muškarci primitivnog izgleda koji su počeli da prate i otvoreno fotografišu četiri naše novinarke, nastojeći da ih zastraše kako bi odustale od istraživanja priče, najverovatnije one o biznisu prodaje fudbalera FK Partizan. Slučaj je prijavljen policiji koja je vrlo ozbiljno istražila događaje, ali bez velikog uspeha – snimci sa bezbednosnih kamera na mestima gde su se događaji odvijali, bili su loši i lica se nisu mogla raspoznati. Sa otvaranjem policijske istrage, praćenje je prestalo.

Sve ovo nas je primoralo na više različitih mera. Veb sajt je inkriptovan, prebačen na server pogodan za takvu vrstu zaštite i to server organizacije OCCRP, čiji IT eksperti se mogu smatrati vrhunskim. Ovo ne može da spreči hakerske napade, ali će ih učiniti znatno težim i skupljim za izvođenje. U isto vreme, vreme ponovnog uspostavljanja rada sajta nakon uobičajenih vrsta napada (cins ih je do sada doživeo 7) je smanjeno na manje od jednog dana, a obezbeđeni su i uslovi za momentalno podizanje vizuelnog sadržaja koji obezbeđuje normalno korišćenje sajta od strane korisnika. Ovaj postupak je pratilo više različitih mera elektronske zaštite na svim tačkama pristupa elektronskom sistemu.

Uveden je sistem međusobnog nadzora eventualnog praćenja naših novinarki, otvoren kanal komunikacije sa policijom, a novinarke su morale da na nekoliko nedelja promene ponašanje i primene ranije razvijene bezbednosne protokole. Izvedene su dve radionice o fizičkoj bezbednosti.

Aktivnosti u mrežama, koalicijama i Nacionalnom konventu za EU

CINS je članica međunarodne mreže istraživačkih novinarskih organizacija Organized Crime and Corruption Reporting Project (OCCRP) u čijem sistemu nastavlja da radi prekogranične istraživačke priče i objavljuje svoje na veoma posećenom sajtu organizacije. Kao članica Global Investigative Journalism Network, CINS je nastavio da učestvuje na svetskim kongresima istraživačkih novinara i učestvuje u radu ove organizacije.

Kao članica koalicije „prEUgovor“ za nadzor napretka Srbije u poglavljima 23 i 24, CINS je nastavio da doprinosi njenim izveštajima koji Evropska Komisija sa posebnom pažnjom traži na uvid, a nedavno je i Šefica pregovaračkog tima Tanja Mišćević zatražila sastanak sa predstavnicima koalicije. Koalicija izvodi i projekte u kojima CINS učestvuje produkcijom istraživačkih priča na teme koje predlažu članice koalicije (Transparentnost Srbija, Beogradski centar za bezbednosne politike, Autonomni ženski centar, Grupa 484, Centar za primenjene evropske studije, ASTRA).

Kao članica Nacionalnog konventa za EU, radna grupa za poglavlje 24, CINS učestvuje u sednicama i radu sa poslanicima parlamenta, članovima pregovaračkog tima Vlade Srbije i izradi dokumenata Konventa.

Kao članica SEKO mehanizma za nadzor planiranja i potrošnje IPA fondova i drugih sredstava koja EU opredeljuje za reforme u Srbiji, CINS učestvuje u svim aktivnostima koalicije.

Kao članica Balkan Green Foundation, regionalne koalicije NVO za energetske politike, klimatske promene i zaštitu životne okoline, CINS učestvuje u svim aspektima njegovog rada.

CINS učestvuje i u osnivanju regionalne mreže istraživačkih novinara koja će početi sa radom pre leta ove godine.

CINS-ovi novinari i menadžment učestvuju u velikom broju konferencija, seminara, treninga i drugih događaja u Srbiji, Evropi i Sjedinjenim Državama.